

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Областна администрация
Търговище

СТРАТЕГИЯ НА ОБЛАСТ ТЪРГОВИЩЕ ЗА ИНТЕГРИРАНЕ НА РОМИТЕ (2012 - 2020 г.)

м. декември 2012 г.

I. ВЪВЕДЕНИЕ. ЦЕЛЕВА ГРУПА

Областната стратегия за интегриране на ромите в област Търговище (2012-2020), наричана Стратегията, задава насоките за изпълнение на политиката за социална интеграция на ромите в Търговищка област.

Тя е в съответствие с визията, целите и приоритетите на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020), приета от Народното събрание на 1 март 2012 г. Документът кореспондира с международните стандарти в областта на правата на човека и правата на лица, принадлежащи към малцинствата: Международни инструменти на ООН, ЕС, СЕ и др., отнасящи се до зачитане на правата на човека, към които Република България се е присъединила: Международен пакт за граждански и политически права 1966 г.(в сила за Р България от 1970 г.); Международен пакт за икономически, социални и културни права 1966 г.(в сила за Р България от 1970 г.); Международна конвенция за премахване на всички форми на расова дискриминация 1966 г.(в сила за Р България от 1992 г.); Конвенция за премахване на всички форми на дискриминация срещу жените 1979 г.(в сила за Р България от 1982 г.); Конвенция за правата на детето 1989 г.(в сила за Р България от 1991 г.), Рамковата конвенция за защита на националните малцинства на Съвета на Европа и др.

Областната стратегия доразписва и конкретизира политиките, залегнали в Националната стратегия, като ги съобразява с потребностите на ромите от област Търговище, изведени след направения Анализ на ситуацията.

Настоящият документ се приема за период до 2020 г. включително. Оперативното изпълнение на Областната стратегия на Търговищка област за интегриране на ромите (2012-2020) се осъществява чрез общинските планове за действие (ОПД), изпълнявани в два периода (2012 - 2014 г.) и (2014 - 2020 г.).

Първият период (2012-2014 г.) завършва с изпълнението на Националния план за действие по международната инициатива „Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г.“, актуализиран през 2011 г., като с оглед неговото приключване (2 февруари 2015 г.) е предвиден цялостен анализ на изпълнението за периода. Вторият период (2014-2020 г.) обхваща следващия програмен период на Европейския съюз по Оперативните програми за България с оглед финансова подкрепа чрез използването на инструментите на ЕС.

С цел осигуряване на ефективност и устойчивост на мерките, се предвижда междинен преглед и актуализация на общинските планове за действие през 2017 г. След 2020 година Стратегията ще може да бъде продължена в зависимост от постигнатите резултати и евентуалните промени, които биха могли да настъпят в

Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020).

ЦЕЛЕВА ГРУПА

В настоящия документ името роми се използва като обобщаващо както за българските граждани от област Търговище в уязвимо социално-икономическо положение, които се самоопределят като роми, така и за гражданите в сходна ситуация, които околното население определя като такива, независимо от начина на тяхното самоопределяне.

Стратегията прилага целенасочен интегриран подход към гражданите от област Търговище в уязвимо положение от ромски произход, на който се основава по-общата стратегия за борба с бедността и не изключва предоставянето на подкрепа и за лица в неравностойно положение от други етнически групи.

Стратегията надгражда постигнатото до 2012 г. в област Търговище по време на действието на Рамковата програма за интегриране на ромите в българското общество 2010-2020 г., както и мерките и дейностите, реализирани в общините на областта с финансовата подкрепа на българското правителство, Европейския съюз, на български и чужди донорски организации и от общинските бюджети.

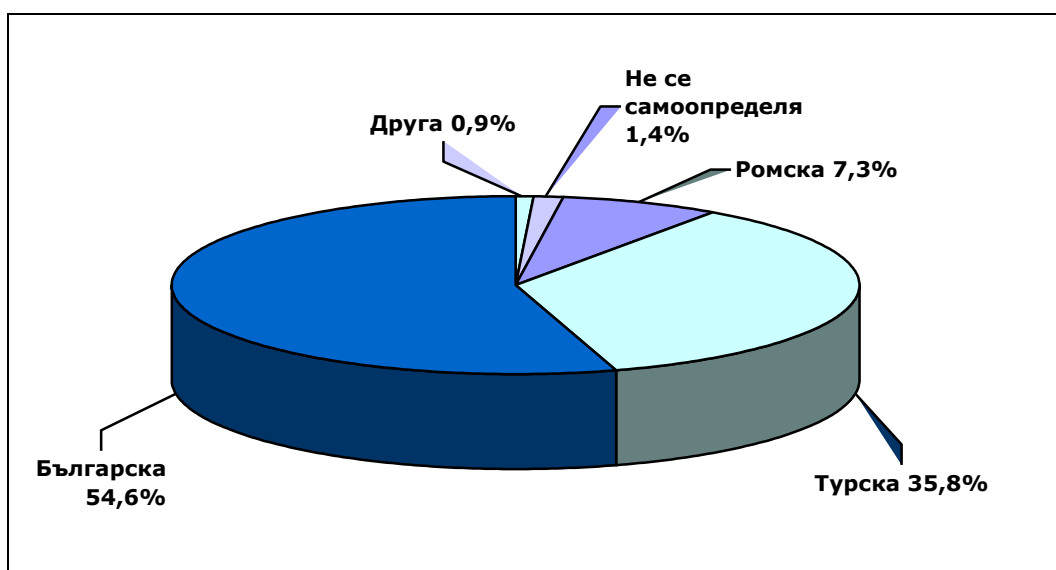
Тя взаимодейства с целите и дейностите, заложи в Областната и в общинските стратегии за развитие на социалните услуги (2010 - 2015 г.), отнасящи се до прилагането на интегриран подход в политиката за подкрепа на уязвимите етнически групи и общности.

II. АКТУАЛНО СЪСТОЯНИЕ НА РОМСКАТА ОБЩНОСТ

По данни от проведеното през 2011 год. преброяване на населението и жилищния фонд в област Търговище живеят 120 818 души. Конституцията на Република България, вътрешното законодателство и ратифицираните от България международни документи гарантират правото на всеки гражданин на самоопределяне. Етническата група представлява общност от лица, близки по произход, бит, култура и език. Преброяваните лица сами определят етническата си група. Възползвайки се от това си право, 106 800 души или 88,4% от областта са определили доброволно своята етническа принадлежност, от които като роми са се самоопределили 7,3% или 7 767 души.

Таблица 1

Население по етническа група в област Търговище (%)

Източник: ТСБ - Търговище

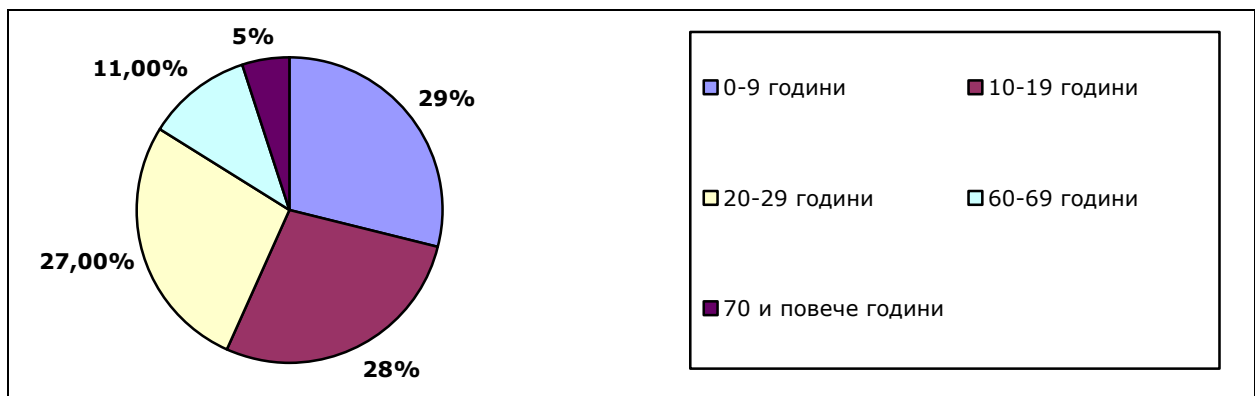
Така в област Търговище ромският етнос се очертава трети по численост, след българския и турския. Продължава тенденцията част от хората, които околното население назовава „роми“ или „цигани“, да се самоопределят като българи, турци, румънци и др., което произтича от правото на преброяваното лице само да определи етническата си принадлежност.

Разпределение по възрастови структури:

Най-голям е броят на ромите в най-малката възрастова група от 0-9 год. – 1410 души, от 10-19 г.-1352 души, 20-29 г. – 1342 души. Най-малко са ромите от 60-69 г. – 522 и на 70 и повече години – 264 души. Това разпределение показва ниска продължителност на живот. Етническата група на децата се определя от техните родители. Ако родителите имат различна етническа принадлежност, за децата се определя тази, която родителите определят по взаимно съгласие.

Таблица 2

Разпределение по възрастова структура на ромската етническа група в област Търговище (в %)

Източник: ТСБ - Търговище

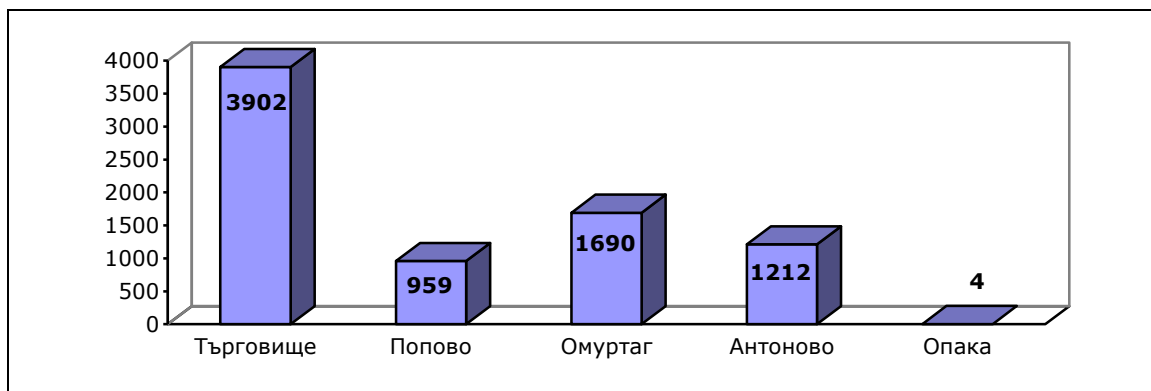
Населението на 7 и повече години беше наблюдавано и по степен на завършено образование. Наблюдавайки ромската етническа група се вижда, че 6771 души са отговорили на този въпрос, от които едва 6 души имат завършено висше образование. Най-многочислени са групите с основно – 2677 и начално образование – 2250 души.

В зависимост от етническата група на главата на домакинството, в ромската етническа група преобладават едночленните домакинства (449), следвани от четиричленни (391), двучленни (371) и тричленни домакинства (343).

По общини ромската етническа група се разпределя както следва – най-многобройна е групата в община Търговище – 3902 души, на второ място е община Омуртаг – 1690, следвани от община Антоново – 1212 и Попово – 959 души. В община Опака броят на ромите е съвсем незначителен.

Таблица 3

Разпределение на ромската етническа група по общини в област Търговище (брой)

Източник: ТСБ - Търговище

Разпределението на ромите по населени места, показва че по-голямата част от тях живеят в селата. Само в община Антоново разпределението в градовете и селата е почти равномерно – 45% от ромите живеят в град Антоново. В община Омуртаг – 33% живеят в града и останалите в селата. В град Попово (община Попово) живеят едва 3,6%.

Общи изводи:

В целевата група са включени социално изолирани граждани от ромски произход от петте общини на областта. Налице са различни фактори, подкрепящи бедността – ранно отпадане от училище, ниско образование и квалификация на голяма част от жителите, трайна безработица и липса на трудови навици за част от тях, ограничени възможности за заетост, лоши битови условия, липса на достъп до здравни, социални, образователни услуги. Интеграционните политики трябва да се насочат към ромски семейства в неравностойно положение, чиито деца рискуват да повторят модела на социална изолация на своите родители. Необходима е комплексна интервенция, насочена срещу бедността, която да подпомогне семействата и лицата да осигурят шансове за социално включване и развитие на своите деца.

АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА РОМСКАТА ОБЩНОСТ ПО СЕКТОРИ

Жилищни условия

В област Търговище живеят 120 818 души /1,6% от населението на страната/ Степента на урбанизация на отделните етноси в област Търговище е различна. В градовете живеят 65 293 души, а в селата 55 525 души. Най-многобройната етническа общност в област Търговище е българската 58 317 души /54,6%/.

Ромската етническа група е третата по численост. Ромите са 7 767 души /7,30%/. Лица от ромска етническа група има във всички общини на област Търговище. Най-нисък е относителния дял на ромското население в община Опака – 0,1%, а най-висок в община Антоново – 20,6%.

По данни на НСИ от последното преброяване на населението и жилищния фонд от 2011 г., в област Търговище има 65 056 жилища. Най-много са жилищата в община Търговище – 30 759 /47,3%/, а най-малко в община Опака- 2 836 /4,4%/. На национално равнище етническите българи разполагат средно с 23.2 кв.м. жилищна площ на едно лице, при ромите тя е едва 10.6 кв.м. В Търговищка област съотношението е почти аналогично. Състоянието на жилищния фонд в кварталите с компактно ромско население, с малки изключения, е лошо. Много от жилищата са незаконно изградени, особено това е характерно за селата.

Заетост

Една от най-уязвимите групи на пазара на труда е тази на ромите. В последните десетилетия, следствие на икономическите промени и не на последно място и под влиянието на икономическата криза след 2008 г. те са в неизгодно положение на пазара на труда. Образователното равнище на безработните от областта се влошава. Най-висок е относителният дял на хората с основно и по-ниско образование, което ги поставя в още по-неблагоприятно положение на трудовия пазар. Отделните региони в Търговищка област не са равнопоставени по отношение на икономическата активност, поради което равнището на безработица е силно диференцирано в отделните общини. С най-висока безработица са общините Антоново, Омуртаг и Опака.

Общи данни за безработицата в област Търговище

По данни от Регионална служба по заетостта гр. Русе към 30.11.2012 г. регистрираните безработни лица в трите дирекции „Бюро по труда“ в областта са 9453. Новорегистрираните безработни лица от областта са 798. Постъпилите на работа през периода чрез посредничество на трите дирекции „Бюро по труда“ места, вкл. по програми и мерки са 242. Обявените свободни работни места в трите дирекции „Бюро по труда“ от областта са 153.

Дирекциите „Бюро по труда“ разполагат с данни от доброволно етническо самоопределяне на лицата при регистрацията им. На база подадените декларации при регистрацията на лицата в областта са се самоопределили като роми, както следва:

Таблица 4

Данни за безработицата сред лицата, самоопределили се като роми към 30.11.2012 год.:

	Дирекция „Бюро по труда“ гр. Омуртаг		Дирекция „Бюро по труда“ гр. Попово		Дирекция „Бюро по труда“ гр. Търговище
	община Омуртаг	община Антоново	Община Попово	Община Опака	Община Търговище
Общ брой безработни	2 576	930	1996	740	3211
бр. самоопределили се като роми	187	79	30	1	592
дял на лицата с ромски произход	7,3%	8,5%	1,5 %	0,1 %	18,4%
ОТ ТЯХ:					
до 29 г.	33	15	3	0	124
до трудоспособна възраст	137	59	27	1	468
жени	97	45	13	1	306
без образование	89	54	24	1	426
с начално	53	14	3	0	71
с основно	37	9	1	0	80
със средно	9	2	2	0	15
с висше	1	0	0	0	0
Включени в заетост:					
първичен пазар	15	0	0	0	8
програми за заетост	9	4	2	0	20
мерки	1	0	1	0	0
Оперативна програма РЧР	15	9	1	1	11

Източник: Дирекции «Бюро по труда» Търговище, Попово и Омуртаг

Видно от предоставените данни, общото ниво на професионална квалификация на ромите в областта е ниско. Голяма част от населението е с ограничени образователни възможности и може да работи предимно в селското стопанство и обща работа. Броят на лица с компютърна грамотност и владеещите

чужди езици е сведен до нула. Липсата на поминък и свободни парични средства е пречка за повишаване на образователното равнище на младите хора.

Съществува възможност за реализиране на програми за повишаване на квалификацията и придобиване на специализирани умения, както и на умения за започване на собствен бизнес, насърчаване на предприемачеството и др. Но отново липсата на свободни средства възпира представителите на тази група от кандидатстване и включване в подобни програми.

Трите дирекции „Бюро по труда“ в областта прилагат различни мерки и програми за намаляване равнището на безработицата съгласно Закона за насърчаване на заетостта и ППЗНЗ. Съществуват и мерки, насочени към самите безработни лица и такива, стимулиращи работодателите. Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ предоставя възможност на лицата за включване в различни проекти и схеми, в зависимост от целевите групи, за които са приложими.

От посочената по-долу таблица е видно, че към 30.11.2012 г. броят на лицата и семействата от област Търговище, подпомагани по чл.9 от Закона за социалното подпомагане, са 1329.

Таблица 5

Данни за лицата, подпомагани от Дирекция „Социално подпомагане“

Община	Брой подпомагани лица и семейства	в т.ч. деца	Сума (лв.)
Търговище	655	660	53 926
Омуртаг	281	260	22 720
Антоново	166	147	13 610
Попово	188	122	13 681
Опака	39	10	2 105
Област Търговище	1329	1199	106042

Източник: РДСП Търговище

Причини :

Една от най-уязвимите групи на пазара на труда е тази на ромите. Както в страната, така и в Област Търговище, основните причини, обуславящи високото равнище на безработица сред ромите са:

- ниското ниво на образование или липсата на такова;
- отсъствие на квалификационни умения;
- недостатъчна мотивация в преобладаваща част от регистрираните;

- несериозно отношение към законово регламентирани им задължения като клиенти на бюрата по труда;
- липса на умения за търсене и кандидатстване за работа;
- липса на предприемачески умения и финансов ресурс за започване на собствен бизнес;
- демотивация за работа поради продължителната им безработица /престой в ДБТ повече от една година;
- регистрация с цел ползване на социални помощи.

Образование

При последното преброяване към 01.02.2011 год. броят на лицата с висше образование в област Търговище възлиза на 12 987 лица или 11,5%, което е едно от най-ниските нива за страната.

За пръв път при настоящото преброяване е включена категорията „никога не посещавали училище“. Броят на тези лица е 1716 души или 1,5% от населението на 7 и повече навършени години в областта. С най-висок относителен дял по този показател са общините Антоново и Омуртаг, където живеят големи групи от ромския етнос. Характерно за образователният ценз на населението от общините в област Търговище е, че преобладават лицата със средно и основно образование, съответно – 37% и 32% от населението на 7 и повече години.

Ромският етнос е третият по численост в област Търговище. Към 01.02.2011 г. населението от ромски етнос в област Търговище възлиза на 7 767 души, в т. ч. до 20 годишна възраст - 2 762. От тях 6 159 определят за свой майчин език ромския, 1 335 - турския и 188 - българския.

Наблюдения и изследвания сочат, че в регионален план се очертават редица проблеми, както общи за страната, така и специфични за област Търговище, затрудняващи качествено образование, равноправната интеграция и развиването на културната идентичност на децата и учениците.

Таблица 6

Население на 7 и повече навършени години от ромски произход в област Търговище и степен на завършено образование

Източник: ТСБ – Търговище

Данните сочат, че броят на ромите в област Търговище с висше образование е 6, със средно – 349, а най- голям е делът на ромите с основно (2677) и с начално образование – 2250. Най-обезпокоителен е фактът, че 370 роми от област Търговище никога не са посещавали училище, което е показател за пълна неграмотност.

Налице е тенденция голяма част от ромите да остават без подходящо образование и професионална квалификация, в резултат на което трудно се реализират на пазара на труда и с това се поставят пред тях редица бариери за успешната им социализация.

Трудностите при интегрирането на деца и ученици от етническите малцинства произтичат от следните **по-значими регионални проблеми**:

- преждевременно напускане на училище;
- нисък стандарт на живот на ромските семейства;
- отрицателно въздействие на средата, водещо до деформация в ценностната система;
- недостиг на квалифицирани учители, познаващи ромската култура и ромски език;

- трудно овладяване на българския език и изграждане на езикова култура у учениците от ромски произход.

Най-много напуснали ученици и респективно най-значим пакет от мерки са наложителни в училищата, в които се обучават ученици със смесен етнически произход. Там е необходимо да се създаде среда на равнопоставеност, премахване на сегрегацията на основата на етническа принадлежност, привличане и задържане на учениците с дейности, осигуряващи етническо и културно многообразие, подпомагане на учениците, трудно владеещи български език и др.

Здравеопазване

Условията на живот на ромите са значително под равнището на тези на останалата част от населението. Вероятността от възникване на заболявания сред ромското население е значително по-висока, отколкото у населението от другите етнически групи. Първичните рискови фактори за това са: бедността, нехигиеничните битови условия на живот, ниската здравна култура, лоша или неизградена техническа инфраструктура и др. Лошите жилищни условия, при които живее по-голямата част от ромското население в област Търговище, увеличават риска от заболяване и разпространението на инфекциозни и стомашно-чревни заболявания сред общността, както и на хепатит, алергии, астма и туберкулоза. Поради пренаселеността на кварталите и жилищата на ромите, както и поради лошите условия на живот, силно се затруднява изолацията на вирусоносителите на инфекциозни болести. Сериозен проблем в областта е ниската здравна осигуреност на ромското население, което възпрепятства провеждането на правилно и навременно лечение.

Страната ни е на последно място по инвалидизираност на ромите. Едва 12,5% от тях са инвалиди според официалните данни от преброяването през 2011 г. Причината за ниския процент обаче е сложната процедура по снабдяване с необходимия документ, който констатира инвалидност.

Върховенство на закона и недискриминация

Основни проблеми сред ромската общност в област Търговище на база анализ на престъпните посегателства, извършвани от хора от тази група, и въз основа на наблюденията на пряко работещите в тази среда полицейски служители:

- Безработица сред значителна част от това население, липса на източници на трудови доходи;
- Склонност към посегателства спрямо чужди вещи като резултат на липсата на доходи извън социалните помощи и детските добавки, както и на липсата на нагласа за труд и на изградени трудови навици у част от ромското население в областта;

- Недостатъчна степен на образование на значителна част от ромското население, което затруднява много професионалната му реализация. Проблем се явява и липсата у някои представители на общността на изградена такава ценностна система, в която човешкия живот и собственост да се възприемат като нещо свято и ненакърнимо;
- Консервативност на средата, от което произтичат някои характерни особености в манталитета на ромската общност, например укриване случаи на домашно насилие в дома поради убеждението, че това е личен въпрос, който не бива да излиза от рамките на дома и да става обществено достояние; толериране на бракове между непълнолетни; криворазбрана солидарност с извършители на престъпления от роми, която понякога пречатства хората от общността да съдействат на органите на реда при разкриване на противоправни деяния и установяване на извършителите им.

Култура и медии

Културните институции в област Търговище са ситуирани основно в областния и общинските центрове. Най-популярни и многобройни са народните читалища. По данни на Националния статистически институт в областта са регистрирани общо 114 читалища. Шест от тях са в общинските центрове – Търговище, Попово, Омуртаг, Антоново и Опака, като в Омуртаг са две. Другите 108 читалища се намират в населените места в областта. В голяма част от тези читалища работят целогодишно разнообразни клубни и кръжочни форми, любителски колективи, библиотеки и информационни центрове. Основни потребители на тези културни продукти в малките населени места са децата, младежите и възрастните хора от ромския етнос, които са и преобладаваща част от местното население.

В област Търговище функционират 2 театъра /Драматичен театър Търговище и Държавен куклен театър Търговище/, 3 музея /в Търговище, Попово и Омуртаг/, едно кино /в гр. Търговище/, една художествена галерия в Търговище, както и музейни сбирки, къщи-музеи и малки галерии в населените места в областта.

Най-голямата библиотека в област Търговище е тази в областния център – Регионална библиотека „Петър Стъпов“. Библиотеки има и в други населени места в областта, като те функционират основно към читалищата. Тези библиотеки обаче са със значително по-малък библиотечен фонд.

Разнообразна културна дейност развиват и други институции и организации: училища, Обединен детски комплекс Търговище, Културен дом – Попово, Дом за младежки инициативи Търговище, сдружение „Хармония и традиции“, Общински читалищен съвет, доброволчески центрове и т.н.

Анализ

Основен извод, който може да се направи от посочените статистически данни е, че в област Търговище има достатъчно на брой и разнообразни по дейност културни институции, които разполагат с нужния потенциал и капацитет, за да спомогнат за привличането на ромския етнос и за неговото активно участие в културния живот в областта.

Факт е обаче, че към настоящия момент представителите на ромския етнос от всички възрастови групи не участват активно в дейности от културен характер поради много и различни причини, които трудно биха могли да се конкретизират. Впечатление прави, че межкултурния диалог е по-силен в ученическа възраст. Като една от причините за това може да се посочи, че някои училища в населените места с компактно ромско население работят активно по проекти, които са насочени към децата от ромския етнос и тяхното задържане в училище именно чрез дейности от културен характер – кръжоци по пеене, танци, обичаи и др. След „излизане“ от училище обаче социалната изолация на ромите рязко нараства, с което се ограничава и осигуряването на равни възможности за пълноценното им участие в културния и обществен живот.

Като цяло популяризирането на традиционната култура на ромите, чрез провеждането на регионални и местни празници, е спорадично и недостатъчно. В общественото пространство липсва информация за ромските празници и обичаи и за тяхното отбелязване, поради което ромската култура остава непозната за широката общественост. Няма данни за програми и проекти, насочени към запазване на традиционната култура на ромското малцинство, или ако има такива, то те не са достатъчно добре популяризирани.

Активността на медиите по отразяването на различни сфери от живота на ромите не е достатъчна, за да достигне информацията до широката общественост.

III. ВИЗИЯ

Визията очертава стратегическите очаквания за перспективното развитие на основните процеси, свързани с интеграцията на етническите общности (в частност на ромите) в област Търговище. Тя фокусира вниманието върху създаването на условия за пълноценна реализация, чрез грижа и подкрепа за ромските общности и лица, живеещи в сходно на ромите положение.

В дългосрочен план в област Търговище да се реализира активен двустранен процес на социално включване на българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация, насочен към преодоляване на съществуващите за тях негативни социално - икономически характеристики и за последващ просперитет в обществото.

IV. СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ

Създаване на условия за равноправно интегриране на ромите и на българските граждани в уязвимо положение от други етнически групи в обществения и икономическия живот чрез осигуряване на равни възможности и равен достъп до права, блага, стоки и услуги, участие във всички обществени сфери и подобряване на качеството на живот при спазване на принципите на равнопоставеност и недискриминация.

V. ВОДЕЩИ ПРИНЦИПИ И ХОРИЗОНТАЛНИ АСПЕКТИ ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО

Принципи:

Водещи при изпълнението на Стратегията са Десетте общи основни принципа за включване на ромите, приети от Съвета на Европейския съюз на 8.06.2009 г.:

- 1) Конструктивни, прагматични и недискриминационни политики
- 2) Изрична, ясно определена но не изключителна насоченост

- 3) Междукултурен подход
- 4) Приобщаване към мнозинството
- 5) Осъзнаване на измерението за равенството между половете
- 6) Трансфер на основани на фактите политики
- 7) Използване на инструменти на ЕС
- 8) Участие на регионалните и местните власти
- 9) Участие на гражданското общество
- 10) Активно участие на ромите

Тези принципи са базата при формулирането, изпълнението, наблюдението и оценката на интеграционните политики за ромите. Те насърчават провеждането на конструктивни, прагматични и недискриминационни политики, подхода на утвърдителните мерки, междукултурния подход, като не изключват прилагането им към други граждани в уязвимо положение, принадлежащи към етнически групи. Вземат предвид потребностите и положението на ромските жени. Принципите се отнасят до ключови фактори за успех като трансфер на доказано добри практики, използване на инструментите (законодателни, финансови и координационни) на Общността, участие на регионалните и местните власти, въвличане на гражданското общество и активното участие на ромите.

Хоризонтални аспекти:

Политиките за интегриране на ромите и лицата в неравностойно положение от други етнически групи представляват неразделна част от общонационалните политики за повишаване благосъстоянието на българския народ.

Стратегията обединява действащите стратегически документи и планове за развитие на отделните сектори, с оглед постигане на добро взаимодействие и допълване на планираните дейности. Осигуряването на интегрирано управление на секторните политики ще повиши ефекта от тяхното изпълнение. Дейностите по отделните приоритетни направления ще бъдат изпълнявани чрез взаимна допълняемост на следните подходи:

- Интегриране на правата, задълженията, потребностите и проблемите на ромите в общите правителствени и секторни политики (мейнстрийминг). Гарантиране на ефективно равенство в достъпа до основните обществени сфери;
- Насърчаване на позитивни действия за преодоляване на различни форми на неравнопоставеност във всички обществени сектори. Утвърждаване на позитивни обществени нагласи към ромската общност;
- Насърчаване на позитивни действия за преодоляване на традиционни практики в ромската общност, които засягат правата на жените и децата;

- Интегриран териториален подход, при който на териториален принцип едновременно се предприемат мерки и обединяват ресурси по различни приоритети, съобразени с местните особености и нужди, включително на най-нуждаещите се с цел постигане на видима промяна на конкретно населено място /квартал, махала/.

Цели на областното планиране:

- Ефективност на предприетите действия и оптимизиране на използването на ресурсите (финансови и човешки ресурси, материална база и социална инфраструктура);
- Развитие на междусекторното сътрудничество и взаимодействие за намиране на устойчиви решения за стимулиране на социалното включване на уязвимите етнически общности и маргинализираните групи в Софийска област и нейните общини;
- Планиране на дейности, обхващащи територията на цялата област или на две или повече общини, които да решават специфични проблеми на маргинализираните етнически групи и изключени етнически общности, които надхвърлят възможностите на отделните общини;
- Съответствие на предприетите действия с реалните потребности на маргинализираните групи.

VI. ПРИОРИТЕТИ:

ОБРАЗОВАНИЕ, ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ, ЖИЛИЩНИ УСЛОВИЯ, ЗАЕТОСТ, ВЪРХОВЕНСТВО НА ЗАКОНА И НЕДИСКРИМИНАЦИЯ, КУЛТУРА И МЕДИИ

1. ОБРАЗОВАНИЕ

Оперативна цел: Обхващане и задържане на ромските деца и ученици в образователната система, осигуряване на качествено образование в мултикултурна образователна среда.

Специфични цели:

1. Гарантиране правото на равен достъп до качествено образование, включително чрез интеграция на ромски деца и ученици в етнически смесени детски градини и училища на територията на област Търговище.

2. Повишаване на качеството на образование в обособените детски градини в ромските квартали на градовете и останалите населени места на Търговищка област, в които учат предимно ромски деца.
3. Обучение в дух на толерантност и недискриминация в детските градини и в училищата чрез съхраняване и развиване на културната идентичност на деца и ученици от всички етноси.
4. Превенция на отпадане от училище и ограмотяване на неграмотни и малограмотни възрастни роми.
5. Прилагане на разнообразни форми и програми за работа с деца с трудности и дефицити в обучението и отпаднали от училище с цел тяхната реинтеграция.
6. Приобщаване и приемане на родителите - роми към образователния процес и засилване на участието им в училищния живот.
7. Усъвършенстване на образователните условия за качествено образование на квалификацията на педагогическите специалисти за взаимодействие в мултиетническа образователна среда, интер-културна компетентност у директорите, учителите и другите педагогически специалисти.

Конкретни дейности за постигане на целите:

- Провеждане на политики в образователните институции на територията на областта за пълноценна интеграция на ромските деца в етнически смесени групи в детски градини и на учениците от ромски произход в класове със смесен етнически състав в интегриращите (приемните) училища извън ромските квартали;
- Организиране в училищата, детските градини и обслужващите звена на дейности във връзка с развитието на културната идентичност на децата и учениците от етническите малцинства и техните връстници в условията на мултикултурна среда;
- Организиране на дейности, художествено - творчески и спортни изяви с цел превенция на проявите на дискриминация в детските градини и в училищата;
- Продължаване работата по проектите по Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси" "УСПЕХ" и "Подобряване на качеството на образованието в средишните училища чрез въвеждане на целодневна организация на учебния процес", които са от важно значение за етническата интеграция на учениците задържането на застрашените от напускане на училище;

- Приоритетно включване в проекти по програмата на Центъра за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (ЦОИДУЕМ), Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси" и други подходящи донорски програми за финансиране на дейности за обезпечаване правото на равен достъп до образование, диференциране на грижата към учениците и осигуряване качествен образователно-възпитателен процес;
- Подготовка на децата в ранна детска възраст (3-6 години) за бъдещо пълноценно включване в образователния процес, особено на деца от малцинствени етнически групи. Допълнителни занимания с деца в детските градини, за които българският език не е майчин;
- Поетапно въвеждане на целодневното обучение в училищата до седми клас;
- Включване на децата и учениците от ромски произход в извънкласни и извънучилищни форми на обучение в областта на културата, фолклора и традициите на различните етноси, танцови формации; изкуства; традиционни занаяти;
- Пълно обхващане на децата и учениците от ромски произход, намиращи се в неравностойно положение, в полуинтернатни форми на обучение;
- Продължаване на работата по проекти, свързани с превенция на отпадането на ромските ученици от училище;
- Поставяне на акценти относно публичността на проучвания и инициативи на деца-роми, свързани с развитието на културната им идентичност;
- Периодично изследване и анализиране на рисковите фактори, водещи до напускане на училище и други предпоставки относно поставянето на децата в риск. Публично дискутиране на проблемите и включване на всички заинтересовани страни;
- Разработване на модел за осъществяване на мониторинг на процеса на образователна интеграция на деца, ученици и студенти от етническите малцинства;
- Насърчаване на отговорно родителско отношение. Разработване на регионална „Програма за приобщаване на родителите – роми към образователния процес и засилване на участието им в училищния живот“;
- Включване на училищните настоятелства и граждански организации при разработването, провеждането, контрола и оценката на образователно-интеграционните политики;

- Предприемане на активни действия за прилагане разпоредбите на чл. 53 от Конституцията на Република България и чл. 7 от Закона за народната просвета относно санкциите на родители, които не осигуряват училищно обучение на децата си до 16 – годишна възраст;
- Включване на ромските деца в системата на предучилищно образование при навършване на задължителна предучилищна възраст до учебната 2016/17 г. – на 5 години и от учебната 2016/2017 г. – на 4 години;
- Провеждане на кампании за мотивиране на ромските родители относно ползите от предучилищното образование;
- Формиране на постоянни общински комисии за обхват на ученици, подлежащи на задължителното образование и превенция преждевременно напускане на училище;
- Развитие на мрежа от центрове за кариерно ориентиране. Организиране на дейности в училищата по професионално насочване и консултиране на учениците за избора на професия при преминаване в следваща образователна степен;
- Предприемане на мерки за ограмотяване на възрастни роми;
- Организиране на курсове за придобиване на професионална квалификация за част от професия в мрежата от професионални училища;
- Предоставяне на продължаващо професионално обучение за лица, навършили 16 г.;
- Участие в проекти по донорски програми за финансова подкрепа за назначения на помощник-възпитатели и помощници на учителя за работа в мултиетническа среда;
- Организиране в училищата и детските градини на съвместни дейности между родителите на ромските деца и останалите родители;
- Осъществяване на контрол върху детските градини и училищата относно допускането на сегрегирани групи и класове по етнически признак;
- Въвеждане на образователни практики в детските градини и училищата за изграждане на положителни нагласи към образователната интеграция на ромските деца;
- Предприемане на инициативи за квалификация на учители и педагогически специалисти за работа в мултиетническа среда;
- Провеждане на регионални политики за оптимизация на училищната мрежа в посока подобряване на условията за успешна интеграция на децата и

учениците от ромски произход чрез създаването на благоприятна подкрепяща среда и намаляване на броя на слетите и маломерни паралелки.

Целите на Стратегията в приоритет „Образование“ обслужват процеса на образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства в образователната система и в обществото – от една страна и съхраняването и развитието на тяхната специфична културна идентичност – от друга. Водеща отговорна функция за постигането им има Регионалният инспекторат по образование гр. Търговище.

Изпълнението на мерките по приоритет „Образование“ ще допринесе за реализиране целите на Световната програма на ЮНЕСКО и ООН „Образование за всички“, както и на Националната програма за реформи, в изпълнение на стратегия „Европа 2020“. Стремешът е чрез заложените мерки и дейности да се достигне: Дял на преждевременно напусналите образователната система от 11% до 2020 г. и дял на 30-34 годишните със завършено висше образование - 36% до 2020 г.“, както и да се намали броя на живеещите в бедност хора в област Търговище.

РИО Търговище е отговорна институция за изпълнение на целите в Стратегията в приоритет „Образование“.

2. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

Оперативна цел: Осигуряване на равенство в достъпа до качествени здравни услуги и превантивни програми

Специфични цели:

1. Повишаване здравната култура и знанията за репродуктивно здраве на младите хора и особено на девойките и жените;
2. Намаляване на детската смъртност;
3. Здравно образование за рационално отглеждане на децата и за повишаване обхвата на ваксинации;
4. Намаляване на майчината смъртност;
5. Подобряване на здравната помощ за децата в предучилищна възраст;
6. Здравно образование и обучение на млади майки;
7. Подобряване на профилактичните дейности сред ромското население;

8. Повишаване на здравните знания и информираността на ромското население;
9. Оценяване и наблюдение на здравното състояние на лицата в неравностойно положение, принадлежащи към етнически малцинства.

Конкретни дейности за постигане на целите:

- Провеждане беседи и разговори с младите майки за значението на имунизациите и мотивирането им за редовното им прилагане, съгласно Националния имунизационен календар;
- Увеличаване броя и повишаване квалификацията на здравните медиатори в общините от областта;
- Активно съдействие от страна на медиаторите в усилията на личния лекар за обхващане на бременните до четвъртия месец на бременността с регистрация, консултации с лекар-специалист по акушерство и гинекология и своевременно постъпване в лечебно заведение за болнична помощ за раждане;
- Провеждане на здравно информационни кампании сред маргинализираните групи с фокус върху ромите;
- Обучение на младежи в социални умения за опазване на здравето и личностно развитие;
- Обучение на семейства в решаване на проблеми като: превенция на употребата на наркотици; родителска подкрепа на децата в училищна възраст и др.;
- Предоставяне контрацептивни средства на желаещи лица, принадлежащи към групата на лица с ниски доходи;
- Провеждане на беседи с подрастващи и млади хора и с техните родители за начините за предпазване от нежелана и ранна бременност, за опасностите, които крие ранната бременност за майката и бебето; за риска от раждане на деца с вродени аномалии и наследствени болести и начините за профилактиране;
- Организиране на консултации в населени места, квартали и махали с предимно ромско население по въпросите на сексуалното и репродуктивното здраве, семейното планиране, начините за предпазване от сексуално предавани инфекции;
- Провеждане на имунизации с мобилни екипи в населени места с предимно ромско население;

- Провеждане на разяснителни кампании за необходимостта от ваксиниране на населението със задължителните имунизации по Националния имунизационен календар;
- Провеждане на разяснителни кампании за значението на профилактичните прегледи сред ромското население;
- Изграждане на капацитет и работа в общността за превенция и контрол на ХИВ чрез услуги по консултиране и насочване за анонимно и безплатно изследване за ХИВ и инфекции предавани по полов път в лабораторията на РЗИ;
- Дейности по подобряване контрола на туберкулозата сред ромска общност;
- Подкрепа за функционирането на амбулатории за първична медицинска помощ в квартали, населени предимно с ромско население;
- Организиране и провеждане на кампании за запознаване с начините за предпазване от най-разпространените инфекциозни, онкологични, сърдечносъдови и наследствени болести;
- Периодично провеждане на беседи от здравни специалисти и медиатори за вредата от най-разпространените рискови фактори – тютюнопушене, злоупотреба с алкохол, нездравословно хранене и за предимствата на здравословния начин на живот;
- Реализация на програми за превенция на трафик на хора и сексуално насилие сред лица от ромската общност;
- Въвеждане на интерактивни здравно и сексуално образование в училищата с предимно ромско население;
- Стимулиране създаването на извънкласни форми на здравно образование за ромските деца – клубове, спортни секции и др.

РЗИ Търговище е водеща отговорна институция за изпълнение на целите в Стратегията в приоритет „Здравеопазване“.

3. ЖИЛИЩНИ УСЛОВИЯ

Оперативна цел: Подобряване на жилищните условия и на прилежащата техническа инфраструктура в квартали и населени места с преобладаващо ромско население

Специфични цели:

1. Отреждане на нови терени за жилищно строителство.
2. Изграждане на нова инфраструктура и подобряване на съществуващата в кварталите с компактно ромско население.
3. Актуализиране на съществуващите и изработване на подробни устройствени планове на съществуващи и новоотредени терени;
4. Изграждане и рехабилитация на социални жилища;
5. Осигуряване на алтернативно жилищно настаняване в случаи на принудително изваждане на уязвими семейства от домовете, които обитават;
6. Реконструкция на обекти на социалната инфраструктура за целите на образованието, културата и др.;
7. Създаване на кадастрални карти и кадастрални регистри на територии, включващи зони с компактно ромско и друго живеещо при подобни условия население;
8. Проектиране и изграждане на техническа инфраструктура;

Конкретни дейности за постигане на целите:

- Отреждане на терените – общинска собственост - за жилищно строителство;
- Уреждане въпросите със собствеността на терените;
- Оценка на нуждите от подобряване състоянието на инфраструктурата в ромските квартали;
- Изработване на кадастрални карти и кадастрални регистри на територии, включващи зони с компактно ромско и друго живеещо при подобни условия население;
- Проектиране и изграждане на техническа инфраструктура;
  - водоснабдяване,
  - канализация,
  - улична мрежа,
  - благоустрояване;
- Изработване на подробни устройствени планове на новоотредените терени;
- Актуализация на подробни устройствени планове на съществуващи терени;
- Изграждане нови социални жилища;
- Рехабилитиране и преустройство на съществуващи сгради общинска собственост в социални жилища;
- Осигуряване на алтернативно жилищно настаняване в случай на принудително изваждане на уязвими ромски семейства от домовете, които обитават;
- Реконструкция на обекти за образователни дейности;

- Реконструкция на обекти за културни дейности;
- Реконструкция на обекти на социалната инфраструктура.

РО на НСК Търговище при РДНСК - Североизточен район е водеща отговорна институция за изпълнение на целите в Стратегията в приоритет „Подобряване на жилищните условия“.

4. ЗАЕТОСТ

Оперативна цел: Подобряване на достъпа на ромите до пазара на труда и повишаване на дела на заетите сред тях.

Специфични цели:

1. Осигуряване на равен достъп на ромите от област Търговище до пазара на труда и до различните инициативи за самостоятелна заетост.
2. Повишаване на пригодността за заетост на ромите чрез ограмотяване, квалификация и преквалификация, включително и на заети в професии, традиционно характерни за етноса /дърводобив, билкарство, цветарство, строителство и ремонт на покриви и пътища/.
3. Насърчаване на заетостта на "зелени работни места" чрез субсидиране на работни места в екологични дейности за създаване на качествена заетост и опазване на околната среда.
4. Насърчаване на предприемачеството, стартиране и управление на собствен бизнес.
5. Стимулиране на трудовата мобилност сред общността в област Търговище за достъп до сезонни работни места и работни места в значими инфраструктурни проекти /селско стопанство, строителство на магистрали и пътища/.
6. Развитие и усъвършенстване на мрежата от трудови медиатори в общините с компактно ромско и друго, живеещо при подобни условия население, за активизиране на неактивните и продължително безработните лица.
7. Задълбочаване на социалния и граждански диалог, привличане за партньори лидерите сред общността в областта, ромските НПО и бизнес субекти.

Конкретни дейности за постигане на целите:

- Организиране на мотивационни курсове за повишаване на образованието и квалификацията;

- Мотивация за активно търсене на работа;
- Професионална ориентация;
- Професионална квалификация и осигуряване на последваща заетост;
- Специализирани трудови борси;
- Обучения по ключови компетентности;
- Обучение за стартиране и управление на собствен бизнес;
- Обучение на служителите в бюрата по труда за придобиване на специфични умения за работа с ромското население;
- Обучаване и назначаване на повече ромски медиатори в бюрата по труда;
- Назначаване на повече представители на ромската общност в териториалните структури на държавната администрация и в общинските администрации;
- Активизиране на социалния и граждански диалог, привличане за партньори на ромските НПО и неформалните лидери на общността.

Мерките и дейностите са насочени за постигане на Национална цел 1 от Стратегия „Европа 2020“: „Достигане на 76% заетост сред населението на възраст 20-64 г. до 2020 г.“. Прилагането на интегриран подход на мерки и дейности в секторите „образование“ и „заетост“, насочени към повишаване нивото на умения на работната сила, компетентността и квалификацията на нискоквалифицираните работници, ще допринесат за намаляване равнището на бедност за работещите и техните семейства от област Търговище.

Дирекциите „Бюро по труда“ в Търговище, Попово и Омуртаг са водещи отговорни институции за изпълнение на целите в Стратегията в приоритет „Заетост“.

5. ВЪРХОВЕНСТВО НА ЗАКОНА И НЕДИСКРИМИНАЦИЯ

Оперативна цел: Гарантиране правата на гражданите, с акцент върху жените и децата, защита на обществения ред, недопускане и противодействие на проявите на нетолерантност и на „език на омразата“.

Специфични цели:

1. Повишаване гаранциите за ефективна защита на правата на българските граждани в уязвимо социално положение, принадлежащи към различни етнически групи.
2. Ефективно прилагане на политиките за интеграция на ромите за постигане на равенство, достойно съществуване и пълноценно участие в обществения живот.

3. Преодоляване на културните бариери в общуването и всякакви форми на дискриминационни нагласи.
4. Утвърждаване на толерантни междуетнически отношения чрез всички форми, вкл. и спорт.
5. Формиране на култура за равнопоставеност на ромските жени. Насърчаване на тяхното пълноценно индивидуално, социално и икономическо участие в обществения живот.
6. Предприемане на целенасочени мерки и иновативни интегрирани услуги за повишаване на родителския капацитет в подкрепа на уязвимите семейства, подобряване на родителската грижа и за защита правата на децата.
7. Повишаване на институционалната и на обществената чувствителност и нетърпимост към прояви на дискриминация и „език на омразата“. Приоритетно предприемане на мерки за превенция на етнически мотивирана радикализация, особено в младежка възраст.
8. Повишаване на капацитета на правоприлагащите органи по отношение на борбата с престъпленията и проявите на дискриминация, насилие или омраза, основани на етническа принадлежност.
9. Увеличаване на усилията в борбата с трафика на хора чрез ефективно прилагане на заложеното в документите на ООН, Съвета на Европа и ЕС, и използване на съществуващите в ЕС инструменти.
10. Повишаване на правната култура във връзка с придобиването, ползването и съхраняването на български лични документи.

Конкретни дейности за постигане на целите:

- Насърчаване участието на представители на ромската общност в структурите на държавната администрация на регионално и месно ниво;
- Повишаване на административния капацитет и чувствителността на служителите на полицията по отношение правата на малцинствата, въпросите на недискриминацията и общуването в мултиетническа среда, повишаване на уменията им за формулиране и прилагане на политики за интеграция на ромите. Обучение на полицейските служители по правата на човека и проблемите на малцинствата в рамките на служебната учебна година по месторабота;
- Осъществяване на постоянен контрол в ОД МВР Търговище и в структурните му звена за недопускане на двойни стандарти в прилагането на законите по отношение на ромите и всички уязвими групи;
- Провеждане на обучение съвместно с неправителствени организации, работещи с ромско население, на полицейски и младши полицейски

инспектори за работа в мултиетническа и мултикултурна среда с цел подобряване на ефективността ѝ при спазване на стандартите по правата на човека;

- Осъществяване на системна превантивна дейност с цел ограничаване на разпространението на наркотици и проституцията в районите с компактно ромско население;
- Провеждане на едноседмични теоретико-практически курсове на тема: „Работа на полицията с етническите малцинства“ с участието на служители от „Охранителна полиция“ в ОД МВР Търговище и в районните управления в състава ѝ;
- Обучения относно правата на детето в “Часове на полиция” в училищата на областта с акцент там, където учат деца от ромски произход;
- Осъществяване на превантивна дейност на полицейските инспектори и на инспекторите от Детска педагогическа стая в районните управления на МВР съвместно с педагогическите съветници в училищата със значителен брой деца от ромски произход за противодействие и ограничаване на проявите на агресия и насилие сред учениците;
- Повишаване на знанията на ромските жени по отношение на правата им с оглед постепенно преодоляване на традиционни практики в ромската общност, накърняващи правата им; превенция на ранните бракове и раждания и трафика на хора. Провеждане на беседи в изградените приемни за превенция на домашно насилие и чрез работа на полицейските и младши полицейските инспектори по места;
- Запознаване на хората в кварталите на градовете и селата с компактно ромско население в областта с основните изисквания на Наредбите за спазване на обществения ред на всяка община в област Търговище – чрез беседи с обучени за работа в мултиетническа среда полицейски инспектори;
- Повишаване на правната култура на ромите във връзка с придобиването, ползването и съхраняването на български лични документи чрез запознаването им със значимостта на тези документи и начина за тяхното съхраняване. Осигуряване на приоритетно участие в тези срещи на полицейски служители от ромски произход;
- Превантивна дейност в населените места и кварталите с компактно ромско население, осъществявана от служители на ОУ „ПБЗН“ Търговище, за придобиване от лица от ромски произход на основни умения по аварийна и противопожарна готовност и адекватни действия при бедствени ситуации;
- Провеждане на разяснителни и информационни кампании съвместно с Клуба на нестопанските организации в област Търговище и други неправителствени

организации, работещи за интеграция на ромите, относно повишаване на чувствителността и нетърпимостта към прояви на етническа нетолерантност и дискриминация;

- Насърчаване на културния плурализъм при съвместната работа и сътрудничество с медиите за прилагането на професионални стандарти за етично отразяване проблемите на ромската общност;
- Използване на спорта като универсално средство за установяване на толерантни междуетнически отношения чрез конкретни прояви: футболни срещи, състезания и игри.

ОД на МВР Търговище е отговорна институция за изпълнението на мерките в приоритет „Върховенство на закона и недискриминация“.

6. КУЛТУРА И МЕДИИ

Оперативна цел: Осигуряване на достъп до професионални културни продукти и активно участие на представителите на ромската общност в цялостния културен живот на областта.

Специфични цели:

1. Постигане на устойчивост в резултатите на културната интеграция.
2. Съхраняване, развитие и популяризиране на специфичната етнокултура на ромите като част от българската национална култура и създаване на условия за равен достъп на ромската общност до обществения културен живот на различни нива.

Конкретни дейности за постигане на целите:

- Съхраняване, развитие и популяризиране на специфичната етнокултура на ромите, включително в ранна детска възраст, чрез прилагане на различни форми на любителско творчество;
- Популяризиране на ромската култура чрез дейности, включени в културния календар на всяка община. Въз основа на тях - изготвяне на Областен културен календар на ромските празници и популяризирането му сред обществеността и медиите;
- Осигуряване на достъп на децата и младите хора от ромския етнос до културни прояви, в т.ч. и професионални, със средства от проекти, дарителски кампании, спонсорства и др.;

- Разработване и реализиране на проекти и инициативи, осигуряващи възможности за участие на представителите на ромския етнос в разнообразни спортни, културни и др. дейности;
- Привличане и мотивиране на хората от ромския етнос към ползване възможностите на Програмата „Българските библиотеки – място за достъп до информация за всеки“, на читалищата, културните институции и граждански сдружения;
- Популяризиране на добри интеграционни практики, успешни модели и личности от всички сфери на обществения живот чрез различни медийни форми /интервюта, репортажи, рубрики и т.н./
- Подаване и публикуване на редовна и подробна информация в регионалните медии относно дейности, свързани с ромската култура, традиции и обичаи. Информацията се подава от организаторите на събития и празници, свързани с живота на ромите.

Областният читалищен съвет в област Търговище е водещ при изпълнение на целите в Областната стратегия в приоритет „Култура и медии“.

VII. ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА И СТРУКТУРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ

Централно координационно звено (ЦКЗ) е секретариата на Националния съвет по етнически и интеграционни въпроси (НССЕИВ), който координира цялостния процес по областното планиране на национално ниво и мониторира изпълнението на областните стратегии и общинските планове.

Областната стратегия е функция на анализа на потребностите на конкретните общини в област Търговище и същевременно, там където е необходимо, отчита, координира и обединява усилията на повече от една община за решаване на общи проблеми.

Основен подход е интегрирания и териториален подход. За да се улесни изпълнението на вече приетата областна стратегия, са заложили конкретни отговорности за организация и координация на конкретните мерки и дейности, които се осъществяват от всички участници в процеса на планиране.

Структурата за координация на областно ниво е Областният съвет за сътрудничество по етнически и интеграционни въпроси в област Търговище, който е главното действащо звено за съгласуване на дейностите между общините и включените заинтересовани страни за оперативното изпълнение на областната стратегия.

Тъй като общините отговарят за цялостното изпълнение на общинските планове на действие на собствената си територия, всяка община следва да обособи подобни структури за координация на общинско ниво, съобразно с местните нужди. В общините Антоново и Опака координиращите функции се изпълняват от Общинските съвети за сътрудничество по етнически и интеграционни въпроси.

За оперативното изпълнение на дейностите с решение на ОССЕИВ се обособява Звено за мониторинг и оценка и се определят неговите задължения. В състава му се включват представители на Областна администрация Търговище, общините и неправителствените организации, работещи с ромски общности.

Областната стратегия и общинските планове за действие са отворени системи. Те следват динамиката на промяната в развитието на различните показатели, които определят възникването на нови потребности.

VIII. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В резултат на изпълнение на Областната стратегия за интегриране на ромите в област Търговище се очаква следният ефект и въздействие:

- Засилване на политиките на социално включване;
- Синхронизиране на визията за развитието на етноинтеграционните процеси на всички нива – общинско, областно и национално;
- Съответствие на областната стратегия на националните и европейските приоритети в сферата на интегрирането на маргинализираните етнически групи;
- Осигуряване на актуална информация и детайлизирана картина на проблемите и потребностите от интегриране на маргинализираните етнически групи;
- Съпоставимост на разработената областна стратегия и общински планове за действие в резултат от прилагането.

Областната стратегия за интегриране на ромите се приема от Областния съвет за сътрудничество по етнически и интеграционни въпроси и се утвърждава от Областния управител на област Търговище.

Осигуряването на активното участие на ромите на територията на Търговищка област е от ключово значение. Ромите участват не само във формирането и реализацията на политиките за интеграция на ромите, но и във всички други политики, те допринасят за развитието на обществото. Това изисква насърчаване на участието в администрацията на представители на ромската общност и гарантира реалното участие на ромите във всички приоритетни области на настоящата стратегия.

Осигуряването на активното участие на ромите на територията на област Търговище е от ключово значение. Ромите участват не само във формирането и реализацията на политиките за интеграция на ромите, но и във всички други политики, те допринасят за развитието на обществото. Това изисква насърчаване на участието в администрацията на представители на ромската общност и гарантира реалното участие на ромите във всички приоритетни области на настоящата програма.

Стратегията на област Търговище за интегриране на ромите (2012 - 2020 г.) е приета от ОССЕИВ с Решение №1 по Протокол №1/27.02.2013 г.